

IZVJEŠTAJ

O SPROVOĐENJU AKCIONOG PLANA ENERGETSKE EFIKASNOSTI CRNE GORE 2016-2018, ZA 2017. GODINU

Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana energetske efikasnosti Crne Gore 2016-2018, za 2017. godinu (Izvještaj) pripremljen je na osnovu člana 7 Zakona o efikasnom korišćenju energije.

Izvještaj je sačinjen prema formi Akcionog plana za energetske efikasnosti za period 2016-2018 (APEE), koji je usvojila Vlada Crne Gore, zaključkom br. 08-1859 od 07. jula 2016. godine.

Realizovane aktivnosti u Izvještaju su prikazane prema mjerama energetske efikasnosti (EE) iz APEE koje su svrstane po sektorima potrošnje energije. Ovaj način pripreme izvještaja obezbjeđuje kvalitetniji uvid u stepen realizacije planiranih aktivnosti.

U sledećoj tabeli dat je pregled realizovanih aktivnosti prema sektorima potrošnje finalne energije, a koji je usklađen sa pregledom planiranih EE mjera iz APEE:

Oznaka	Naziv EE mjere
B.1	Razvoj i primjena regulatornog okvira za energetske efikasnosti zgrada
B.2	Sprovođenje redovnih energetskih pregleda sistema za grijanje i klimatizaciju
B.3	Sertifikovanje energetskih karakteristika zgrada
R.1	Energetsko označavanje uređaja za domaćinstvo
R.2	Finansijska podrška fizičkim licima za EE investicije
P.1	Uspostavljanje i primjena EE kriterijuma u javnim nabavkama roba, vozila i usluga, kao i kod kupovine i zakupa zgrada
P.2	Unapređenje energetskih karakteristika zgrada u javnom sektoru
P.3	Implementacija mjera poboljšanja EE u javnim komunalnim preduzećima lokalnih samouprava i ostalim javnim kompanijama (strana tražnje)
C.1	Uspostavljanje mehanizama finansijske podrške malim i srednjim preduzećima za EE investicije
T.1	Izrada Akcionog plana energetske efikasnosti u transportu i realizacija pilot projekata
T.2	Infrastrukturne mjere u sektoru saobraćaja sa efektima energetskih ušteda
E.1	Individualno mjerenje i informativni obračun
H.1	Razvoj osnovnog legislativnog, regulatornog i institucionalnog okvira za EE u Crnoj Gori
H.2	Donošenje planskih dokumenata za EE
H.3	Uspostavljanje statističkog i monitoring sistema za EE
H.4	Uspostavljanje i razvoj energetskog menadžmenta u javnom sektoru, sektoru komercijalnih usluga i sektoru industrije
H.5	Info kampanja unapređenja EE
H.6	Jačanje edukacije i sprovođenje stručnih obuka u oblasti EE
H.7	Uvođenje regulatornog okvira za eko dizajn proizvoda koji utiču na potrošnju energije

U daljem tekstu detaljnije se elaboriraju realizovane aktivnosti iz APEE i to kroz posebna poglavlja zasnovana, na prethodno navedenim mjerama energetske efikasnosti.

1. Razvoj i primjena regulatornog okvira za energetske efikasnost zgrada (B1)

Programom PPCG za 2017. godinu nije predviđena izrada novijih podzakonskih akata kojim se uređuje oblast energetske efikasnosti zgrada. U vezi sa tim, realizacija aktivnosti tokom 2017. godine svodila se na iznalaženju mehanizama podrške za primjenu postojećeg pravnog okvira u ovoj oblasti, a prije svega kroz pripremu, realizaciju i monitoring namjenskih projekata energetske efikasnosti (MEEP AF, EEPPB i dr.).

U okviru projekta *Program energetske efikasnosti u javnim zgradama (EEPPB)* podržanog od strane Njemačke razvojne banke (KfW) obezbijedena je podrška na uspostavljanju okvira za energetske sertifikovanje zgrada koja uključuje sljedeće aktivnosti:

- izradu nacionalnog inventara zgrada;
- utvrđivanje referentnih zgrada, troškovno-optimalnih nivoa i definisanje klasa energetske efikasnosti zgrada;
- izrada nacionalnog softvera za proračun energetske karakteristika zgrada.

2. Sprovođenje redovnih energetskih pregleda sistema za grijanje i klimatizaciju (B2)

Ova mjera se u proteklom periodu nije sistemski sprovedila, prije svega, zbog nedosledne primjene Zakona o efikasnom korišćenju energije od strane relevantnih subjekata (vlasnici sistema za grijanje snage ≥ 20 kW i sistema za klimatizaciju snage ≥ 12 kW), relativno malog broja ovlašćenih lica za vršenje redovnih energetskih pregleda sistema za grijanje i klimatizaciju, kao i nepostojanje nadležne inspekcije za ovu oblast.

U 2017. godini Ministarstvo ekonomije je ostvarilo saradnju sa Upravom za inspekcijske poslove sa ciljem jačanja institucionalnih kapaciteta za adekvatno sprovođenje Zakona o efikasnom korišćenju energije formiranjem posebne inspekcije za energetske efikasnost. Tokom rada sa Upravom za inspekcijske poslove zaključeno je da je neophodno izvršiti izmjene i dopune Zakona o efikasnom korišćenju energije u dijelu koji se odnosi na inspekcijski nadzor, a što je jedan od važnijih zadataka Ministarstva ekonomije u 2018. godini.

3. Sertifikovanje energetskih karakteristika zgrada (B3)

U 2017. godini ova mjera nije sprovedena u praksi (nijedna zgrada nije sertifikovana), prevashodno zbog nepostojanja nacionalnog softvera za ocjenu i sertifikovanje energetskih karakteristika zgrada, kao i nedostatka relevantnih podataka o fondu zgrada u Crnoj Gori (broj, struktura, vlasništvo, period izgradnje, građevinske i tehničke karakteristike i dr.), a koji su neophodni za određivanje referentnih vrijednosti energetskih klasa zgrada.

Ministarstvo ekonomije je obezbijedilo podršku Vlade Republike Njemačke (preko KfW banke) za izradu softvera za energetske sertifikovanje zgrada i izradu inventara zgrada u Crnoj Gori. U drugoj polovini 2017. godine je okončan tenderski postupak za izbor stručnog konsultanta sa kojim je u novembru 2017. godine potpisan Ugovor. Jedan od zadataka konsultanta je i priprema inventara zgrada u Crnoj Gori, kao i priprema tenderskog dokumenta za nabavku nacionalnog softvera za sertifikovanje zgrada. Trenutno su u toku aktivnosti na usaglašavanju tehničkih detalja neophodnih za početak procesa izrade inventara zgrada. Kada je riječ o pripremi tendera za nabavku softvera za sertifikovanje zgrada u toku je usaglašavanje neophodnih preduslova sa konsultantom i Zavodom za standardizaciju Crne Gore u cilju pripreme tenderske dokumentacije i raspisivanje tendera za nabavku softvera se očekuje u III kvartalu 2018. godine.

4. Energetsko označavanje uređaja za domaćinstvo (R1)

Zakonom o efikasnom korišćenju energije propisana je obaveza označavanja energetske efikasnosti proizvoda koji utiču na potrošnju energije, a među koje spadaju i uređaji za domaćinstvo. Na osnovu ovog Zakona, a shodno PPCG, u 2017. godini donesen je jedan podzakonski akt i to Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti pneumatika vozila i drugih parametara, a koji se odnosi i na domaćinstva.

5. Finansijska podrška fizičkim licima za EE investicije (R2)

Finansijska podrška fizičkim licima za finansiranje EE mjera, u 2017. godini, realizovana je preko namjenskih projekata energetske efikasnosti, i to:

I. ENERGY WOOD III - beskamatni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase

Nakon uspješne realizacije prve dvije faze Programa Energy Wood, Ministarstvo ekonomije je oktobra 2017. godine započelo realizaciju treće faze Programa, sa obezbijeđenim budžetskim sredstvima u iznosu od 85.000 eura za subvencioniranje kamatnih stopa. Početak realizacije projekta je uslijedio nakon sprovedene procedure izbora kvalifikovanih distributera/instalatera (6) i izbora banaka (4), a nakon potpisivanja sporazuma o saradnji sa svim partnerima. Od početka realizacije projekta, u 2017. godini, ugrađeno je više od 200 sistema za grijanje na moderne oblike biomase.

II. SOLARNI KATUNI - instalacija fotonaponskih solarnih sistema na katunima

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja realizuje projekat "Solarni katuni" koji ima za cilj da se na objektima koji se nalaze na katunima, a koji nisu povezani na električnu mrežu, postave solarni sistemi za proizvodnju električne energije. U 2012. godini, instalirano je 87, a 2013. godine 102 fotonaponska sistema.

Nakon uspješno sprovedenog postupka javne nabavke za izbor najpovoljnijeg ponuđača za realizaciju treće faze projekta Solarni katuni, Ministarstvo ekonomije je tokom 2017. godine, nastavilo realizaciju Projekta, u okviru kojeg je ugrađeno 54 fotonaponska sistema na crnogorskim katunima. Za potrebe ovog projekta obezbijeđena su sredstva u iznosu od 55.000 € koja su iskorišćena za finansiranje od toga 70% cijene sistema, dok su preostalih 30% obezbijedili korisnici.

6. Uspostavljanje i primjena EE kriterijuma u javnim nabavkama roba i usluga, kao i kod kupovine i zakupa zgrada (P2)

Zakonom o efikasnom korišćenju energije propisano je uvođenje EE kriterijuma u postupku javne nabavke roba i usluga, kao i prilikom kupovine i zakupa zgrada.

U 2015. godini donesen je Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje stepena energetske efikasnosti u postupku javne nabavke ("Sl. list Crne Gore", br. 09/16 od 11. februara 2016. godine).

7. Unapređenje energetske karakteristika zgrada u javnom sektoru (P2)

Najznačajnije sistemski koncipirane aktivnosti u javnom sektoru za poboljšanje energetske karakteristika zgrada preduzete su preko promotivnih namjenskih projekata energetske efikasnosti, a kojima koordinira Ministarstvo ekonomije (Direktorat za energetske efikasnosti) i to:

MEEP AF - projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje"

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom zdravlja implementira projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje" (MEEP AF), a koji ima za cilj primjenu mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim objektima, kao i povećanje javne svijesti o značaju i efektima mjera energetske efikasnosti. Za realizaciju MEEP AF-a obezbijeđena su sredstva u iznosu 5 miliona eura, i to po osnovu kredita koje je Vlada Crne Gore dobila od Međunarodne banke za obnovu i razvoj. Realizacija Projekta otpočela je marta 2014. godine, a završena do 30. marta 2018. godine, kako je bilo planirano.

U toku 2017. godine:

- Izvršena je zamjena fasadne bravarije na glavnoj zgradi Kliničkog centra Crne Gore. Vrijednost izvedenih radova je 1.103.168,75 €.
- Izvodili su se radovi na poboljšanju energetske karakteristika na objektima Domova zdravlja u Nikšiću, Kolašinu i Andrijevici, kao i objektima zdravstvenih stanica u Petnjici i Murinu. Ugovorena vrijednost svih radova je 754.010,67 €. Radovi su shodno planu završeni februara 2018. godine.

EEPPB - Program energetske efikasnosti u javnim zgradama

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Upravom za imovinu implementira "Program energetske efikasnosti u javnim zgradama - faze I i II", kojima je obuhvaćena primjena mjera energetske efikasnosti u odabranim obrazovnim i socijalnim ustanovama i administrativnim objektima. Za realizaciju Programa obezbijedena su sredstva iz kredita KfW banke u vrijednosti od 11,5 + 20 miliona eura, i donacija u vrijednosti od 1,94+2,743 miliona eura.

Cilj programa je poboljšanje uslova rada i unaprijeđenje energetske efikasnosti u odabranim objektima.

Program se implementira u dvije faze. U okviru prve faze programa, koja je trajala od januara 2012. godine do decembra 2015. godine, izvršena je primjena mjera energetske efikasnosti u 20 osnovnih i srednjih škola i jednom studentskom domu, pri čemu ukupna vrijednost uložениh sredstava iznosi 13,285 miliona eura.

Implementacija druge faze programa je počela u januaru 2015. godine, pri čemu je završetak planiran u toku 2020. godine.

Do sada je u okviru druge faze programa izvršena primjena mjera energetske efikasnosti u sledećim obrazovnim ustanovama: Gimnazija "Petar I Petrović Njegoš" (Danilovgrad), JPU "Irena Radović"(Danilovgrad), OŠ "Njegoš" (Cetinje), OŠ "Bedri Elezaga" (Ulcinj), OŠ "Milorad Musa Burzan", OŠ "Božidar Vuković Podgoričanin", srednja elektrotehnička škola "Vaso Aligrudić", srednja građevinsko-geodetska škola "inž. Marko Radević", srednja stručna škola "Spasoje Raspopović" (Podgorica). Vrijednost radova izvedenih u toku 2016. godine, na navedenim objektima iznosi 5,6 miliona eura.

Za 2017.godinu je bilo planirano izvođenje radova na objektima: JU Resursni centar "1. jun", Podgorica; JU Resursni centar za djecu i mlade "Podgorica"; Gimnazija "Slobodan Škerović"-Podgorica; OŠ "Milan Vukotić", Golubovci, Podgorica i JPU "Naša radost" u Herceg Novom. Ovi radovi nijesu izvedeni u toku 2017. godine zbog nezavršenog tenderskog postupka za odabir izvođača radova (za prva tri objekta), odnosno nepostojanja uslova za dobijanje građevinskih dozvola(za posljednja dva objekta). Za izvođenje radova na ovim objektima bilo je planirano 3.784.500,00 €, a utrošeno je 400.000 € iz sredstava donacije za pripremu projekta.

8. Implementacija mjera poboljšanja EE u javnim komunalnim preduzećima lokalnih samouprava i ostalim javnim kompanijama (strana tražnje) (P3)

U prethodnom periodu zapažene su određene aktivnosti sprovedene od strane nadležnih javnih preduzeća na državnom i lokalnom nivou, a koje se uglavnom odnose na poboljšanje sistema javne rasvjete i vodosnabdijevanja, kako kroz investiciono održavanje, tako i kroz implementaciju projekta koji se finansiraju putem kreditnih aranžmana i kroz donatorsku pomoć. Međutim, sprovedene aktivnosti uglavnom nijesu proizvod centralizovanog i programskog pristupa koji se praktikuje kod namjenskih projekata energetske efikasnosti kod kojih se uspostavlja mehanizam monitoringa postignutih efekata (energetske i ekonomske uštede i drugi prateći benefiti.), a što treba da bude predmet dalje implementacije akcionih planova energetske efikasnosti. Pri tome, najveći problem predstavlja izostanak sistema za upravljanje energijom (energetskog menadžmenta) kod navedenih subjekata.

Tokom 2017. godine Ministarstvo ekonomije je izvršilo analizu potrošnje energije u javnom sektoru i došlo do podataka da značajan dio potrošnje električne energije u javnom sektoru otpada na javnu rasvjetu (19,8%) i vodovode (22,5%). Tokom rada sa predstavnicima lokalne samouprave dobijene su informacije da je najveći problem u implementaciji mjera poboljšanja EE u javnim komunalnim preduzećima nelikvidnost opština i kompleksnost procesa javnih nabavki. Jedno od potencijalnih rješenja ovog problema jeste i angažovanje ESCO kompanija (Energy Saving Company). Kako je za primjenu ESCO koncepta neophodan zakonski okvir (Zakon o privatno javnom partnerstvu) čije se donošenje očekuje tokom 2018. godine, očekuje se da će do realizacije prvih ESCO projekata doći tokom 2019. godine.

U toku 2017. godine Ministarstvo ekonomije je iniciralo izmjene i dopune Zakona o efikasnom korišćenju energije (planirano za 2018. godinu), a kojim će se unaprijediti odredbe koje se odnose na uspostavljanje sistema upravljanja energijom i dostave podataka nadležnim subjektima (pogledati tačku 15 ovog izvještaja).

9. Uspostavljanje mehanizama finansijske podrške malim i srednjim preduzećima za EE investicije (C1)

U toku 2017. godine nastavljeno je uključivanje malih i srednjih preduzeća u realizaciju namjenskih projekata energetske efikasnosti iz tačka 5 i 7 ovog izvještaja, a kojima koordinira Ministarstvo ekonomije. U prethodnoj godini nije bilo aktivnosti na uspostavljanju mehanizama za finansiranje EE mjera u malim i srednjim preduzećima (npr. formiranje namjenskih fondova i sl).

10. Izrada Akcionog Plana EE u transportu i realizacija pilot projekata (T1)

U okviru projekta "Razvoj održivog korišćenja energije", koji je finansirani iz sredstava EU (IPA 2011) pripremljena je Studija o potencijalima energetske efikasnosti u sektoru saobraćaja, kao i Akcioni plan za primjenu obnovljivih izvora energije i mjera energetske efikasnosti u sektoru saobraćaja.

11. Infrastrukturne mjere u sektoru saobraćaja sa efektima energetske ušteda (T2)

U Crnoj Gori je, u prethodnom periodu, realizovan niz određenih infrastrukturnih projekata u sektoru transporta, koji je doveo do značajnih smanjenja udaljenosti između gradova, kao i do poboljšanja uslova lokalnog saobraćaja (npr. zaobilaznice oko pojedinih gradova, tuneli, postavljanje treće trake na magistralnim putevima, kružni tokovi i sl.). Realizacija navedenih investicija dovela je do relativno velikih ušteda energije (goriva) koje nije bilo moguće ocijeniti iz razloga što investicioni projekti nijesu koncipirani na način koji bi omogućio planiranje i sagledavanje ušteda u energiji. Drugim riječima, komponenta energetske efikasnosti nije uopšte uključena u projekte ove vrste. Ovakvom stanju "doprinijela" je i činjenica da u okviru projekta "Razvoj održivog korišćenja energije"(IPA 2011) nije pripremljena metodologija za planiranje i sagledavanje energetske ušteda i uticaja na životnu sredinu kod izgradnje saobraćajnih infrastrukturnih objekata, zbog nedostatka finansijskih sredstava. U toku su razgovori sa partnerima (UNDP, GiZ, KfW i drugi) u cilju nalaženja nedostajućih finansijskih sredstava za izradu neophodne metodologije.

12. Individualno mjerenje i informativni obračun (E1)

Individualno mjerenje električne energije u Crnoj Gori predstavlja ustaljenu praksu dugi niz godina. Crnogorski elektrodistributivni sistem ad Podgorica - CEDIS, je nastavio program "Pametnog mjerenja" (daljinsko očitavanje potrošnje električne energije), a u okviru kojeg je u 2017. godini ugrađeno još 14672 "pametnih" brojila. Do sada je pokriveno 70% korisnika sa novim "pametnim" brojilima.

Takođe se, od strane EPCG snabdjevača, primjenjuje sistem obračuna i forma računa za isporučenu električnu energiju koji sadrže podatke o potrošnji i mjerama energetske efikasnosti za svakog potrošača pojedinačno.

13. Razvoj osnovnog legislativnog, regulatornog i institucionalnog okvira za energetske efikasnost u Crnoj Gori (H1)

Na osnovu Zakona o efikasnom korišćenju energije, u 2017. godini stupili su na snagu 16 podzakonskih akata kojima se transponuju zahtjevi Direktive 2009/125/EC o uspostavljanju okvira za uvođenje zahtjeva za eko dizajn proizvoda koji utiču na potrošnju energije i pratećih regulativa (15 pravilnika), kao i zahtjevi Regulative 1222/2009/EC o označavanju pneumatika u pogledu efikasnosti potrošnje goriva i drugih bitnih parametara (1 pravilnik). Shodno PPCG u 2017. godini donešeni su:

- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti pneumatika vozila i drugih parametara;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna neusmjerenih sijalica za domaćinstva;

- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna fluorescentnih sijalica bez integrisanih prigušnica, sijalica sa električnim pražnjenjem visokog intenziteta i prigušnice i svjetiljke za operisanje istima;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna električnih motora ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za pumpe za vodu ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za cirkulacione pumpe bez zaptivača ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za mašine za pranje veša u domaćinstvu ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za mašine za sušenje veša u domaćinstvu ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za mašine za pranje posuđa u domaćinstvu ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za spoljne uređaje za električno napajanje ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za ventilatore ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za rashladne uređaje za domaćinstvo ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za uređaje za klimatizaciju i sobne ventilatore ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za televizore ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za potrošnju električne energije u stanju mirovanja, isključenom stanju i u umreženom stanju mirovanja za električnu i elektronsku kancelarijsku opremu i uređaje za domaćinstvo ;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za usmjerene sijalice, LED sijalice i povezanu opremu.

Glavni zahtjevi Direktive o energetske efikasnosti koji se odnose na energetske efikasnost na strani proizvodnje, prenosa i distribucije energije su transponovani kroz Zakon o energetici („Sl. list Crne Gore“, br. 5/16 od 20. januara 2016. godine), dok je dalja harmonizacija planirana kroz podzakonske akte koji će biti donijeti po osnovu ovog Zakona

14. Donošenje planskih dokumenata za EE (H2)

Shodno Zakonu o efikasnom korišćenju energije, Vlada Crne Gore je, u toku 2017. godine, donijela Operativni plan poboljšanja energetske efikasnosti za 2017. godinu (Zaključak br. 07-891 od 13. aprila 2017. godine).

Od svih jedinica lokalne samouprave u Crnoj Gori samo je Glavni grad Podgorica donio Program poboljšanje energetske efikasnosti za period 2017-2019. god. i Opština Tivat Plan poboljšanja energetske efikasnosti za 2017. godinu. Takođe je problematično veliki potrošači energije, snabdjevači energijom ili distributeri energenata ne donose zakonom propisana planska dokumenta po pitanju energetske efikasnosti (trogodišnje programe i godišnje planove poboljšanja energetske efikasnosti). Tome u negativnom smislu doprinosi nepostojanje nadležne inspekcije za energetske efikasnost.

15. Uspostavljanje statističkog i monitoring sistema za EE (H3)

Krajem 2017. godine Direktor za energetske efikasnosti Ministarstva ekonomije započeo je proces prikupljanje podataka o potrošnji energije i vode u objektima državnih organa i jedinica lokalne samouprave. Podaci se prikupljaju od nadležnih državnih organa i JLS, kao i od nadležnih snabdjevača energijom i vodom. Prikupljanje podataka vrši se otežano zbog naglašenih poteškoća, a koje se uglavnom posljedica nedostatka odgovarajuće baze podataka kod nadležnih subjekata ili njihove nezainteresovanosti da daju odgovarajuću podršku po ovom pitanju.

Podaci kojim raspolaže Ministarstvo ekonomije pokazuju da se u javnom sektoru (državni organi, lokalne samouprave i javna preduzeća) na energiju u prosjeku godišnje troši oko 35 miliona eura (cca 20 miliona eura električne energije i cca 15 miliona eura za ostale energente (lož ulje, mazut, pelet i sl.)), kao i oko 8 miliona eura na potrošnju vode. Imajući u vidu da je u držanim organima evidentno nepostojanje kapaciteta za praćenje potrošnje energije i vode u javnom sektoru, Ministarstvo ekonomije je krenulo u proces pripreme tenderske dokumentacije za nabavku jedinstvenog monitoring sistema. Raspisivanje tendera za nabavku i implementaciju monitoring sistema je planirano do kraja 2018. godine.

U Ministarstvu ekonomije radi se na pripremi predloga izmjena i dopuna Zakona o efikasnom korišćenju energije, pri čemu je posebna pažnja posvećena uvođenju centralnog informacionog sistema

koji će voditi ovo Ministarstvo. Postojeće zakonsko rješenje predviđa da organi državne uprave, jedinice lokalne samouprave i javne službe čiji je osnivač država, odnosno lokalna samouprava vode svoje informacione sisteme energetske efikasnosti i dostavljaju podatke na godišnjem nivou u centralni informacioni sistem energetske efikasnosti koji vodi Ministarstvo ekonomije. Kako su se postojeće zakonske odredbe pokazale neprimjenjivim (i pored adekvatnog podzakonskog okvira), predloženim izmjena Zakona nastoji se uvesti novo rješenje koje predviđa uvođenje centralnog informacionog sistema koji bi koristili svi relevantni subjekti javnog sektora, a čija izrada je podržana od strane KfW banke u okviru Programa EEPPB. Ovo rješenje predviđa integralno prikupljanje podataka o javnim objektima kako od subjekata javnog sektora, tako i od snabdjevača energijom i distributera energenata. Pored podataka o potrošnji energije, u skladu sa dobrom praksom EU, centralni informacioni sistem će uključivati i podatke o potrošnji vode.

16. Uspostavljanje i razvoj energetske menadžmenta u javnom sektoru, sektoru komercijalnih usluga i sektoru industrije (H4)

Konkretni rezultati u smislu uspostavljanja energetske menadžmenta kod relevantnih subjekata javnog sektora (veliki potrošači energije, organi državne, jedinice lokalne samouprave i javne službe čiji je osnivač država) nijesu postignuti ni u 2017. godini, prije svega zbog nedosledne primjene Zakona o efikasnom korišćenju energije. Osim toga, u toku 2017. godine, nijesu realizovane zapažene aktivnosti u smislu uspostavljanja mehanizama za kontrolu sprovođenja Zakona po pitanju upravljanja energijom.

17. Info kampanja unapređenja EE (H5)

Kao prethodnih nekoliko godina, i u 2017. godini, posvećena je pažnja podizanju opšte svijesti o značaju i efektima primjene mjera energetske efikasnosti. U vezi sa tim, održano je više javnih i stručnih manifestacija i pripremljen je razni promotivni materijal, namijenjen široj javnosti, kao i pojedinim ciljnim grupama (ministarstva, lokalne samouprave, donatori, strukovna udruženja, i dr.). Osim toga, Ministarstvo ekonomije je putem medija redovno informisalo javnost kako o značaju primjene mjera energetske efikasnosti, tako i o ostvarenim rezultatima u okviru projekata koje realizuje.

U okviru info kampanje unapređenja energetske efikasnosti posebno je važno istaći sljedeće manifestacije koje su održane tokom 2017. godine:

- Finalna radionica i završna prezentacija "Razvoj održivog korišćenja energije u Crnoj Gori", koja je održana u okviru projekta IPA 2011, sa ciljem davanja doprinosa na harmonizaciji crnogorskog nacionalnog zakonodavstva sa pravnim okvirom EU u oblasti energetike, kroz pripremu strateških, regulatornih i drugih dokumenata za održivo korišćenje energije, sa fokusom na sektor saobraćaja
- Trodnevna manifestacija "Dan energetske efikasnosti" koja je održana u Tivtu, marta 2017. godine, pod sloganom "Osvijesti se – budi efikasan", sa ciljem unapređenja opšte svijesti o značaju i potencijalima primjene mjera energetske efikasnosti.
- Okrugli sto u organizaciji Privredne komora Crne Gore i Ministarstva ekonomije na temu "Uspostavljanje pravnog okvira za uvođenje zahtjeva za eko dizajn proizvoda koji utiču na potrošnju energije", koji je organizovan radi upoznavanja relevantnih subjekata u Crnoj Gori sa nacrtima propisa za uvođenje zahtjeva eko dizajna za određene grupe proizvoda koji utiču na potrošnju energije.
- Manifestacija "Energetski dani Podgorice", održana u organizaciji Glavnog grada Podgorica u cilju upoznavanje javnosti sa svim aspektima energetske efikasnosti;
- Ljetnja škola nauke, organizovana od strane Fondacije za promovisanje nauke - Prona, sa ciljem da se talentovanim učenicima iz svih krajeva Crne Gore omogući da se upoznaju sa izazovima u očuvanju životne sredine i biodiverziteta, osnovama energetske efikasnosti i zelene arhitekture, klimatskim promjenama i elementima istraživačkog rada, kao i različitim ekološkim aspektima današnjice.

- Presentacija Programa energetske efikasnosti u javnim zgradama (EEPPB) koja je organizovana od strane Ministarstva ekonomije u cilju upoznavanja potencijalnih ponuđača sa tenderskim procedurama u okviru ovog programa.
- Mini festival energetske efikasnosti održan u IPC Tehnopolisu u Nikšiću, u organizaciji Fondacije Prona sa ciljem skretanja pažnja javnosti na značaj energetske efikasnosti povezujući privredni, akademski i civilni sektor.

Takođe je važno istaći kontinuiranu promotivnu ulogu javnih objekata (zdravstveni i obrazovni objekti) koji su rekonstruisani u okviru namjenskih projekata MEEP i EEPPB. Unapređenje energetske efikasnosti u ovim objektima pratile su razne promotivne aktivnosti koje se praktikuju kod ovakve vrste projekata. Rekonstruisani objekti predstavljaju stalni izvor informacija kojima se podiže svijest o značaju i efektima sprovođenja mjera energetske efikasnosti.

18. Jačanje edukacije i sprovođenje stručnih obuka u oblasti EE (H6)

U toku 2017. godine nije bilo značajnijih aktivnosti po ovom pitanju.

Iako u Crnoj Gori postoji pravni osnov za sprovođenje obuka za vršenje energetske pregleda (Zakon o efikasnom korišćenju energije i Pravilnik o uslovima za izvođenje obuke, sticanje ovlaštenja i načinu vođenja registra za vršenje energetske pregleda) u prethodnom periodu nije bilo zainteresovanih organizacija za realizaciju ovih aktivnosti.

19. Uvođenje regulatornog okvira za eko dizajn proizvoda koji utiču na potrošnju energije (H7)

U toku 2017. godine donešeno je 15 podzakonskih akta Zakona o efikasnom korišćenju energije kojim se bliže uređuje oblast eko dizajna proizvoda, a koji su navedeni u tački 13 ovog Izvještaja.

Crna Gora je u okviru Regionalnog programa energetske efikasnosti (REEP plus), koji je podržan od strane Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj (EBRD), dobila podršku za razvoj okvira za eko dizajn proizvoda koji utiču na potrošnju energije. Konsultant angažovan na projektu je engleska kompanija ECA i ECO, koja je tokom 2017. godine izradila Studiju spremnosti tržišta za uvođenje zahtjeva za eko dizajn proizvoda, i značajno podržala izradu 5 pravilnika kojim se uređuju zahtjevi za eko dizajn proizvoda.

* * *

Prethodno navedene realizovane aktivnosti uglavnom se odnose na aktivnosti koje su koordinirane od strane Ministarstva ekonomije/Direktorata za energetske efikasnost. Evidentno je da se u značajnoj mjeri realizuju mjere energetske efikasnosti od strane drugih subjekata, a o kojima Ministarstvo ekonomije nema potrebne podatke. Ovo je posljedica nedosledne primjene Zakona o energetske efikasnosti, posebno po pitanju izvještavanja Ministarstva ekonomije o planiranju i realizaciji EE mjera, a o čemu u budućem periodu treba posvetiti posebnu pažnju i obezbijediti odgovarajuće predulove.

Uspješna implementacija Akcionog plana energetske efikasnosti zahtijeva daleko značajniju podršku (institucionalnu, kadrovsku, finansijsku), dosledniju primjenu pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti i aktivnije učešće svih relevantnih subjekata prepoznatih Planom. Pri tome, prioritet treba dati uspostavljanju održivog sistema upravljanja energijom na svim nivoima (energetskog menadžmenta).